

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

РЕЦЕНЗИЯ

От: проф. д. н. Ивайло Христов Христов, УНСС, научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по *научна специалност* „Организация и управление извън сферата на материалното производство“ (медии и комуникации) в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1337/20.05.2021 г. на Ректора на УНСС.

Автор на дисертационния труд: Теодора Георгиева Неделчева

Тема на дисертационния труд: **„Управление на академичния PR: оптимизиране на ролята на социалните мрежи“**

Докторантката се е обучавала по докторска програма към „Медии и обществени комуникации“, факултет „Икономика на инфраструктурата“ на УНСС по научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство“ (медии и комуникации) съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС № 1599/06.07.2017 г. Обучението е осъществено в редовна форма през периода 2017-2021 г.

Дисертацията на Теодора Неделчева **„Управление на академичния PR: оптимизиране на ролята на социалните мрежи“** е в обем от 239 страници и е обособена в четири глави. А именно: Връзките с обществеността – същност, дефиниция и динамика; Образование и връзки с обществеността; Социалните мрежи в процеса на управление на академичния PR при криза: изследване на случаи; Ефективността на социалните мрежи в управлението на академичния PR: анкетно проучване; Заключение; Библиография и

Приложения. Трудът, както изповядва и самата докторантка, има за цел да се открият възможностите за оптимизиране ролята на социалните мрежи в процеса на управление на връзките с обществеността в академична среда и при изграждането на университетски имидж. Оттук и двете работни хипотези, които е извела Теодора Неделчева. **Първо:** Социалните мрежи би следвало да се управляват динамично от университетските PR експерти, тъй като нарастващото им влияние рефлектира върху вземането на управленски решения в образователната сфера. **И второ:** Комуникационният отдел, като част от мениджмънта на академичната институция и грижещ се за репутацията ѝ, би могъл да бъде допълнителен фактор, подпомагащ водещото позициониране на българските университети сред международните рейтингови системи за качество на образованието. **Обект** на дисертационния труд е управлението на академичния PR, а **предмет** - оптимизирането на ролята на социалните мрежи в процеса на управление на академичния PR. В последна сметка изследването се стреми да установи още: дали комуникациите в социалните мрежи са надежден източник на информация за потребителите на университетско съдържание и как могат да се използват те ефективно за целите на отдела по връзките с обществеността на институцията.

Прастара истина е, че находчиво избраната тема предполага в значителна степен и крайният резултат. В този смисъл Теодора Неделчева се е насочила към една значима и нееднозначна проблематика, с непредвидими последици за бъдещето. Още в началото докторантката е мотивира актуалността темата на дисертацията. Тя произтича от назрялата необходимост от анализиране и оценяване на спецификата на комуникациите в образователната сфера, в т.ч. и на особеностите на ефективното общуване с вътрешните и външните публики, в новата комуникационна среда. Както посочва автократа, наложително е адаптирането на използваните до момента традиционни прийоми и включването на иновативни техники и технологии, свързани с използването на социалните медии и социалните мрежи в академичния PR. Това позволява и разработване на система за управление на академичния живот посредством връзките с обществеността в онлайн среда.

Вниквайки в микротезите на Теодора Неделчева в този изследователски ракурс, ще заявя, че нейните наблюдения и съждения са основателни и аргументирани. Да се концентрираме върху това, което твърди докторантката в тях:

- Връзките с обществеността като професия стана особено актуална през последните години в България, но все още има нужда от развитие и доказване. Забелязва се, че по-голяма част от институциите в държавния или частния сектор вече разполагат със собствени отдели по PR. Това засяга, разбира се, и висшите учебни заведения, където осезаемо навлиза академичния пиар.
- Отделите по PR осигуряват систематизирана и достъпна информация; актуалност и иновативност на поднесеното съдържание; акуратност и адаптивност на публикациите; автентичност на текстовете и историите; многоезичност при необходимост; креативност; достъп до всички контакти на основни административни звена; коректност във взаимоотношенията и пълна съпричастност в общуването с вътрешните и външните публики; съдействие на медиите; подкрепа в усъвършенстването на комуникационните умения; ангажираност и адаптация към социалните мрежи и новите образователни онлайн платформи.
- Академичният PR по време на криза се ангажира да представи план за действие с различни възможни сценарии. Той очертава ролите, отговорностите, задълженията, които университетът ще организира и активира, за да насочи всички звена от структурата му и извън нея, ако по някакъв начин биват ангажирани с конкретната извънредна ситуация, в борба с отстраняване на проблема и канализирането на адекватна и добре систематизирана информация, която да подпомогне в отстраняването на проблема. Бързата реакция, честността, откровеният диалог само могат да затвърдят изградената репутация към момента. Придаването на човешки облик на кризите, с използването на ефективни инструменти за въздействие, които използват за реализирането на целите си положителни прийоми, характерни за устойчива ценностна система, би довело до завършек на кризата с положителен отзвук и минимални щети за университета.
- Онлайн платформите, от своя страна, се превръщат във водещ комуникационен канал, който налага преосмислянето на позиционирането на академично съдържание и разпространението на информация. водещите Социални мрежи в академичните среди оптимизират университетския живот.

Те дават възможност на студентите сами да управляват учебните си пространства и възползвайки се от неизчерпаемите онлайн ресурси, да придобиват повече знания.

Тези аспекти на академичния пиар го поставят пред нови и непознати предизвикателства в сферата на образованието. А именно: неговата същност и трансформации в контекста на дигиталната сфера. Дефиниран по този начин, фокусът на дисертационния труд е насочен към следните опорни точки.

Първо. Разгръщането на новите комуникационни технологии на четвъртата индустриална революция поставя медиите в друг професионален контекст. Функцията им вече не свежда единствено до традиционното изискване да дават достоверна информация за събития, икономически и социални факти, но и да ги анализират обективно и да предлагат конструктивни решение на повдигнатите проблеми. Днес във възход са дигиталните медии. Там по-трудно може да се налагат виждания и да се цензурира информация. Това обуславя обаче нуждата от медийната грамотност, която не се свежда единствено до пасивно потребление на медийните продукти, но и до активна употреба на медийните технологии, до способността съвременния човек да се ориентира в потоците от информация, да разпознава факти, лъжи и псевдоинтерпретации. В този смисъл целевата насоченост на дисертацията е концептуална, с възможност да даде реални практически резултати. Все повече на дневен ред е необходимостта да се обединят институции, организации, бизнес, гражданско общество и чрез различни инициативи и кампании да се заостри вниманието към полагане на все по-големи усилия за превръщане на дигиталния свят в по-безопасна и полезна на развитието на хората сфера. Особено за младите.

Второ. Въпреки, че темата носи силно изразен комуникационен контекст, Теодора Неделчева отчетливо е открила значението на образованието в националния ни стереотип. Силата на нашия народ винаги е била в жаждата за знания и стремеж към образованост. Тя трайно се е мислила у нас като цел, искано и необходимо за живота благо още от зората на българската държавност. България възниква като единствен, непосредствен европейски съсед на „меката на цивилизацията“ през Средновековието – Византия. Нейните владетели още през VIII век разбират, че без знание и култура държавата им няма да оцелее в близост до Византия. Поради това тук е разработена и реализирана политика, която през IX в. полага основите на великата славянска писмена цивилизация. Този процес дава силно отражение

върху психологията на българина.

Образоваността е път към духовното възвисяване и условие за материален и политически успех. Ето защо още Климент Охридски образова 3500 българи, а те на свой ред полагат основите на българското училище и образование. България още тогава оценява, че може да има достойно място в Европа, само ако превърне образованието в основополагащ приоритет – част от държавна стратегия, а не в частна грижа и привилегия. Още повече, че образованието е една от основите институции, които формират националната идентичност. Още през Възраждането и особено след Освобождението българското ученолюбиво присъствие е обичайно явление в европейските университети на Женева, Цюрих, Лозана, Берн, Лайпциг, Берлин, Париж, Марсилия, Одеса, Москва, после и на Северна Америка. Образованието е един от главните инструменти за интеграцията на българите в европейския културен модел.

Трето. Стъпвайки върху тази впечатляваща традиция, Теодора Неделчева е съсредоточила вниманието си върху предизвикателствата, които поставя пред образователните институции дигитализацията в началото на ХХІ век. „Новото време“ след даде възможност на учащите да черпят знания и умения от многобройни източници. Защото наред с политическите промени в началото на 90-те години на миналия век настъпи и дълбока технологична и информационна промяна. Познавателният хоризонт на „новите млади“ вече е съвършено различен – и за България, и за света. Ако през 80-те години на ХХ век в София има три обществени ксерокса, то сега те са на всеки ъгъл; ако преди мобилните телефони ги нямаше, днес те са неизменна част от бита; ако спътниковите антени бяха разрешени едва през септември 1989 година, то в момента не можем да си представим български дом без кабелна или цифрова телевизия; и не на последно място – вече можем спокойно да четем, пишем и говорим за миналото, в което живяхме. На книжния пазар, за разлика от отминалия период, срещаме разнообразие от алтернативни учебници и помагала.

Както и преди, така и днес, доброто образование за българина се разглежда като предпоставка за успех, материален просперитет и възможности, които отварят широко „прозореца към света“. Но в началото на ХХІ век обаче сме изправени пред редица неудобни въпроси, които разколебават представата ни за сакралността на образованието. В случая е важно да се обясни: как сложните социални, икономически и политически процеси рефлектираха върху образователната система; деформира ли се с времето разбирането на

хората за цената на знанието и учението; къде се намира днес родното ни образование – приключи ли то прехода, или се превърна в негова жертва.

Четвърто Похвално е, че Теодора Неделчева е намерила свой собствен оригинални подход към темата. Тя е разгледала антропологическите аспекти на дигиталната комуникация в сферата на образованието. Така Теодора Неделчева се докосва до един класически, но винаги злободневен проблем: релацията човек – техника. И най-вече появата и разпространението на изкуствения интелект, който все повече се настанява в живота ни. Оттук и въпросът - какво ще стане с човека в контекста на това взривно развитие на технологиите. Ясно е, че изкуственият интелект е рожба на човешкия. Проблемът е дали той ще излезе вън от човешкия контрол! И ако това стане, какви ще бъдат последиците за човечеството?

Пето. В дисертацията си Теодора Неделчева е посочила и рисковете и опасностите, които крие дехуманизация в общуването. Въпреки огромното въздействие на информационните технологии върху човека, те не го направиха нито по-добър, нито по-справедлив и почтен. Днес можем спокойно да говорим за края на „традиционния човек“, обвързан със земята и природата. В този смисъл не е ясно дали роботите ще се приближат към човека, но човекът все повече се приближава до роботите и да съжаление видимо излинява откъм сетивност и емоционалност.

В хода на вътрешната защита на Теодора Неделчева бях отправил следните забележки:

1. Тезата е прекалено дълга и разтегната. По същество тя включва няколко хипотези
2. Хубаво би било, ако се даде хипотеза, която може да не се потвърди в хода на изследването. Така ще се разиграят варианти и ще стане по-интересно.
3. Задачите могат да се окрупнят. Така разбити отварят повече полета, отколкото съдържа основният текст.
4. Струва си да се разсъждава до каква степен академичния PR определя облика на съответния университет и доколко той е резултат на традицията. Например този на СУ „Св. Климент Охридски“. И може ли новите технологии да я разкалят?
5. Историческата и теоретичната част в първа глава да се съкрати малко.
6. Перспективити пред онлайн обучението – позитиви и негативи!?

7. Анкетното проучване на Теодора Неделчева безспорно е сполучливо и коректно. Проблемът е доколко тази момента картина дава цялостна визия за развитието на академичния PR?
8. Удачно е да се напишат няколко страници (1-2) за разликата в управлението на кризисните ситуации в университетите и извън тях.

Със задоволство установявам, че тя ги е взела под внимание и се е съобщила с повечето от тях.

Представеният **автореферат** отразява в пълнота обема и същността на дисертацията. Спазени са всички изисквания, характерни за този жанр: лаконичност, стегнатост, точност. Структуриран е пунктуално, с всички изискуеми академично атрибути и без излишна словоохотливост.

В заключение: Дисертационният труд на Теодора Неделчева „Управление на академичния PR: оптимизиране на ролята на социалните мрежи“ има приносен характер, академичен тон и практическо приложение. Ролята на социалните мрежи тепърва ще нараства и в някаква степен животът ни ще зависи до голяма степен от тях. В този смисъл дисертацията е обръната колкото към миналото, толкова и към бъдещето с всичките му предизвикателства и неизвестности. Представената документация за защита на докторантката е пълна, спазени са всички процедурни изисвания. **Всичко това ми дава основание да гласувам положително за присъждането на образователната и научна степен „Доктор“ на Теодора Георгиева Неделчева и да призова уважаемо научно жури да стори същото.**

21. 06. 2021 г.

гр. София

проф. д. н. Ивайло Христов